

Empirický výzkum

Klíčové pojmy

Empirický výzkum ve VV I OPNW2V103A

COHEN, Louis. *Research methods in education*. London: C. Helm, 1984.
ISBN 0-7099-0217-4.

- **Problém...** otázka po tom, zda něco je tak nebo jinak (např. *Učí se děti v naší škole ve výtvarné výchově tvořit nebo napodobovat?*)
- **Indukce...** postup řešení problému, v němž na otázku odpovídáme postupným procházením jednotlivých případů (např. *Projdeme jednotlivé třídy, učitele a jejich hodiny, a uvidíme.*)
- **Dedukce...** postup řešení problému, v němž na otázku odpovídáme promyšlením obecných rozdílů (např. *Kdyby se učily tvořit, nebyly by všechny jejich obrázky stejné. Podíváme se, zda jsou stejné.*)

- **Kvantitativní výzkum...** snaha po zjištění četností a jejich poměrů a souvislostí (např. všechny odpovědi na problém, v nichž se budou vyskytovat výrazy „většinou“, „častěji“, „obvykle“, „výjimečně“, „vzácně“, „čím více toho..., tím více toho...“, „čím více toho..., tím méně toho...“)
- Některé pojmy kvantitativního výzkumu přenášíme i do kvalitativního, dochází přitom k určitým významovým posunům.

- **Proměnná (znak)**... to, čeho hodnoty počítáme (např. *míra jedinečnosti obrázku, dominantní barva na obrázku, žánr obrázku, přítomnost vzorového obrázku*). U kvalitativního výzkumu s proměnnou nepracujeme.
- **Hypotéza**... věta o četnostech hodnot proměnných nebo o jejich souvislostech (např. *Obrázky nebývají moc jedinečné, Důraz na techniku vede ke stejnosti obrázků, V žánru... bývají obrázky stejné, ale v žánru... bývají jedinečné.*) U kvalitativního výzkumu jsou hypotézy „generovány“, jsou to věty o významových souvislostech a vztazích (např. *o rozdílech*)

- **Výběr...** sestavení souboru lidí nebo věcí, na kterých hodnoty proměnných počítáme (např. *všechny obrázky za tento školní rok, náhodný výběr dvou set obrázků z tohoto roku, dvacet obrázků z každé třídy*)
- **Reprezentativita...** výběr je reprezentativní, když jsou četnosti, jejich poměry a souvislosti v něm stejné, jako v celku (tzv. základním souboru nebo populaci), o který nám jde (např. *Dostatečně velký náhodný výběr je reprezentativní, ale výběr jen těch obrázků, které vznikly v hodinách pana ředitele, není reprezentativní*)

- **Výzkumná metoda...** metoda počítání hodnot proměnných, obvykle pozorování, dotazník, rozhovor, nebo obsahová analýza
- **Výzkumný nástroj...** konkrétní použití zvolené metody; přesný návod, jak budeme hodnoty proměnných počítat. U kvalitativního výzkumu nelze mluvit o *přesném* návodu, viz „cirkularita“.

- **Validita**...výzkumný nástroj je validní, když dělá, co má (získáváme výpovědi o tom, co chceme prozkoumat)
- **Reliabilita**... výzkumný nástroj je reliabilní, když za stejných podmínek vede ke stejným výsledkům (např. *Budeme-li podobnost obrázků posuzovat od oka a ve velké únavě, nebude to reliabilní, protože v jiném pořadí bychom ji třeba posoudili jinak; bude to ale validní, protože stále budeme posuzovat jejich podobnost. Budeme-li ji ale posuzovat podle počtu použitých barev, bude to sice reliabilní, ale nebude to validní.*)

- **Linearita...** jednotlivé fáze se neopakují, každá probíhá jen jednou (např. *výběr vzorku – sběr dat (zjištění hodnot proměnných)*)
- **Formální teorie...** je teorie založená na logické spekulaci.

- **Kvalitativní výzkum...** snaha po zjištění významových rozdílů a souvislostí (např. všechny odpovědi na problém, v nichž se budou vyskytovat výrazy *„to... znamená...“*, *„rozumějí tomu tak, že...“*, *„míní to tak, že...“*, *„je rozdíl mezi tím, co znamená...“*, *„berou to tak, že...“*)
- **Vzorek...** vybírání dalších lidí a věcí, kterými se zabýváme
- **Nasycenost...** vzorek je nasycený, když už jeho rozšiřováním žádné další významové rozdíly a souvislosti neumíme odhalit (např. *Už nám probírání dalších a dalších obrázků nic víc o jejich podobnostech a důvodech těchto podobností neřekne*)
- **Kódy...** naše pomocné výrazy, kterými si poznamenáváme, čeho jsme si při výzkumu všimli (např. *sluníčko v rohu obrázku, tráva na jeho spodním okraji, černý obrys kuřete, stejné barevné kombinace*)

- **Cirkularita...** s využitím toho, co jsme už zjistili, tedy hypotéz, rozšiřujeme vzorek tím směrem, který se ukázal zajímavý, reformulujeme hypotézy, a tak dále, dokola (např. *Když už víme, že je zajímavé sledovat stejnost barevných kombinací, přibereme si další obrázky, na nichž je lze zkoumat*)
- **Arts-based research/výzkum uměním...** umělecká díla je přiměřené zkoumat uměleckými prostředky a výsledky výzkumu také umělecky vyjádřit
- **Triangulace...** používání více metod (perspektiv) při zkoumání téhož problému

- **Substantivní oblast...** oblast zkoumání, např. chování gangů, nemocniční péče, vzdělávání.
- **Substantivní teorie...** formulace pojmů a jejich usouvztažnění do sady hypotéz pro danou substantivní oblast.
- **Založená teorie...** (někdy „zakotvená“, anglicky „grounded“) je sice formální teorie, ale je založená v datech a vychází z důkladného obeznámení se s tím, jak a proč lidé míní to, co dělají (např. *jak učitelé myslí určité instrukce, zda je vůbec nějak myslí*). Založená teorie vychází ze substantivní teorie.